

ОСТАННІ НОВИНИ

15:09 Захист клітин і здорове травлення: чому дистальні радять замінити цукор на фініки

14:48 Непереможний боксер загинув під час відпочинку у Таїланді

14:25 Відома високуює навіть найсильніших: психологи про те, як повернутися до життя й відновити організм

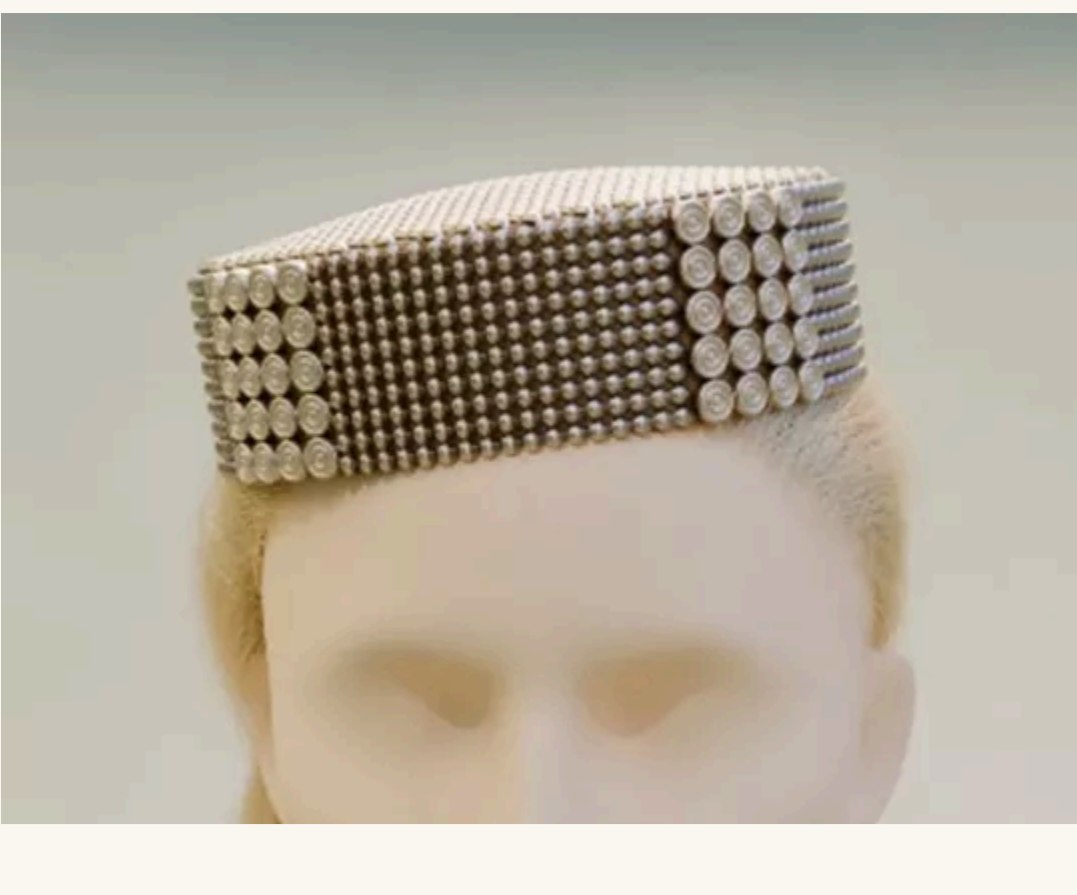
14:09 Забудьте про холодну воду: як очистити яйця за лічені секунди без зусиль

13:51 В Україні запустили послугу розривання шлюбу дистанційно, але розлучитися зможуть не всі охочі

13:27 Закон про мито на декоративний камінь дає поштовх розвитку переробки та створенню нових робочих місць «Факти»

Археологічна сенсація: унікальні шапка та пояс скіфської доби, яким більше 2500 років, знайдені на Більському городищі

12:24 — 14 червня 2026

Ганна ВОЛКОВА, «ФАКТИ»

В Історико-культурному заповіднику «Більськ», що у Котельві на Полтавщині, **артефакти якого приваблюють в тому числі й «чорних» археологів**, повідомили про сенсаційну знахідку, зроблену ще у 2017 році під час розкопок масштабного некрополя Скоробір. Йдеться про жіночий комплект зі шкіри: шапку та пояс, яким понад 2500 років. Унікальність артефактів у тому, що вони не лише вперше знайдені на території Скіфії, але й не мають аналогів у центральноевропейських культурах та надають уявлення про новий, раніше невідомий тип жіночого головного убору I тис. до н.е.

Тисячолітня знахідка ледь не «розчинилась» на очах

Спільний експедиції Музею археології Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна та Історико-культурного заповідника «Більськ» на чолі з кандидатом історичних наук Іриною Шрамко в одному з найбільших некрополів Більського городища вдалося виявити парне поховання — чоловіка років 30–40 та молоді жінки років 18–22.

Гробикини, вочевидь, давно винесли з могили багато цінних предметів, у тому числі виготовлених із золота. Однак у цьому кургані, який археологи датують останньою чвертю VI століття до нашої ери, задієсовано справжню сенсацію: біля голови та ніг померлої лежали незвичайні для Скіфії тієї історичної доби предмети, що були використані в похоронному обряді. А саме: залишки шкіряного пояса й уціліла шапка, оздоблені бронзовими бляшками. Поряд — старовинне бронзове дзеркало, ігровий набір кісточок для пальців, чорно полірована чашка, тарілка з рогів, оправа від дерев'яної посудини тощо. Це вказувало на зв'язок померлої із сакральною сферою при житті й на її аристократичне становище в суспільстві. Одним же із показників високого соціального статусу жінок у стародавніх суспільствах є похоронний костюм, основним елементом якого є головний убор.

Розкопки кургану, де були поховані чоловік років 30–40 та молода жінка 18–22 років

Чоловік, як і належить воїнові, був похований зі зброєю та металевими елементами кіньської зброї.

— *Шкіряні речі знаходилися у досить непоганому стані*. — розповів «ФАКТАМ» директор Історико-культурного заповідника «Більськ» Ігор Корост. — *Іх підняли на поверхню у земляному моноліті. Але під дією природних чинників шкіра буквально на очах почала ніби «розчинятися». На щастя, реставратори прямо в польових умовах зумли добитися майже неймовірного — зупинити цей процес за допомогою спеціальних розчинів.*

Фрагменти пояса

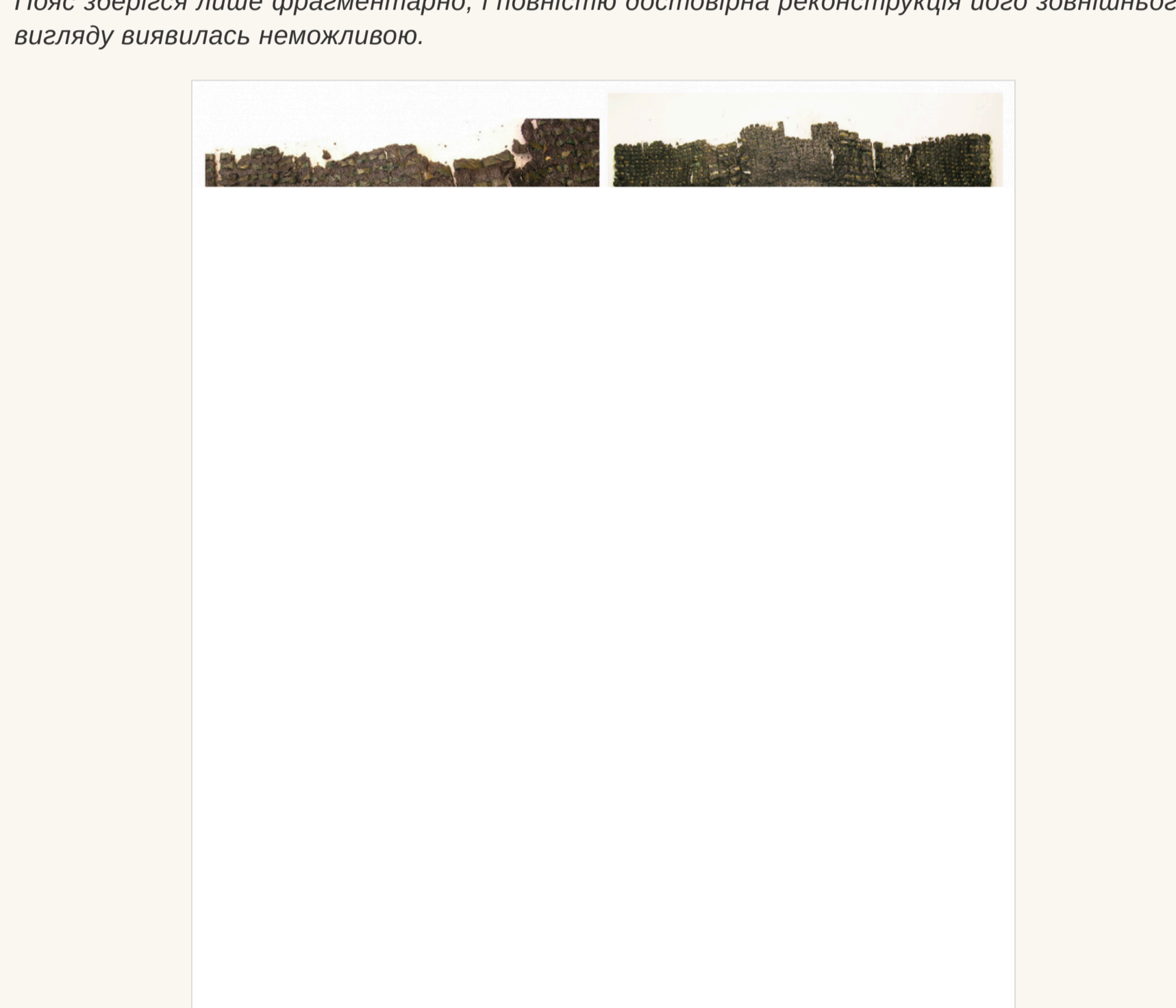
Факхієм Харківської філії Науково-дослідного реставраційного центру України Сергію Омельнику та Володимиру Болотіну було надзвичайно важливо відтворити кожну деталь унікальних знахідок. Вони радилися з цього приводу з польськими колегами, зверталися за порадами до реставраторів із Шотландії.

«Шагренева шкіра»: як реставратори відновили унікальний головний убір

Загалом процес відновлення таких рідкісних артефактів технологічно складний і тривалий.

«Сергей Омельник та Володимир Болотін прагнули зберегти гнучкість шкіри. Однак зрештою їм довелося обрати жорстку фіксацію її форми. Оскільки шкіра не реагувала на пластифікацію (введення спеціальних речовин у матеріали для підвищення їхньої еластичності, гнучкості та полегшення обробки. — Авт.) та прогресивно стислася, утримання бронзових декоративних елементів на основі ставало дедалі проблематичнішим. Бронзові пластини розкритися, і знадобилися значні зусилля, щоб закрити їх у початковому положенні за допомогою полімерного розчину.

Пояс зберіся лише фрагментарно, і повністю достовірна реконструкція його зовнішнього вигляду виявилась неможливою.

Шкіряний пояс до та після реставрації

А шапка мала зсередити тонку шкіряну підкладку, і під час реставрації вдалося зафіксувати її фрагменти. По суті, це шкіряний виріб у формі низького циліндра з плоским верхом, покритого бронзовими декоративними бляшками. Підкладку не лише надавала готовому виробу акуратного, презентабельного вигляду та робила його зручнішим для носіння, але й захищала голову від гострих кінців металевих скоб», — написала у науковій статті, яка була опублікована днями у журналі «Атлс» (його видає міжнародна наукова організація MDPI) у цифровому форматі у Швейцарії), вчений-археолог Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, кандидат історичних наук Ірина Шрамко.

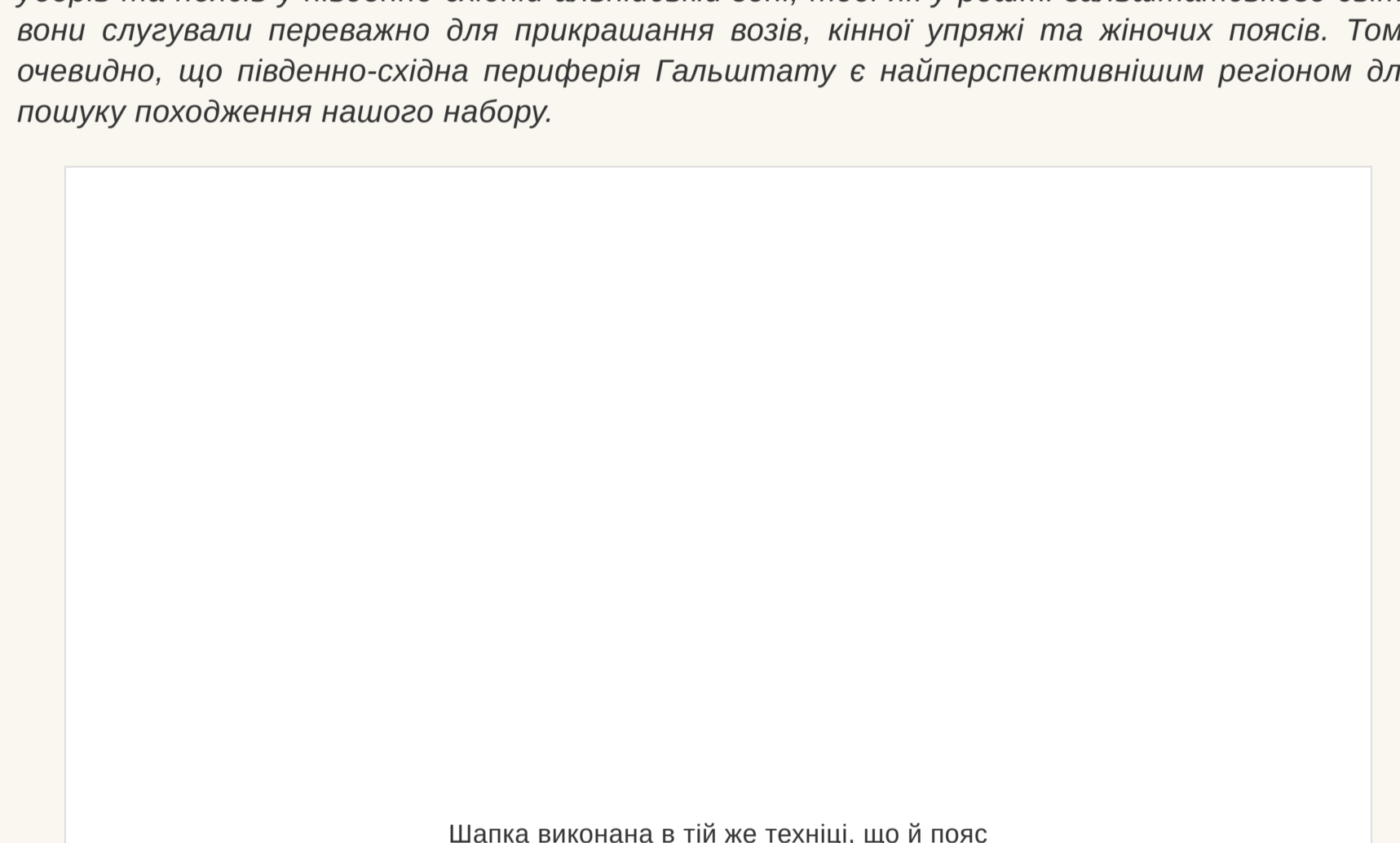
Тож лише тепер, після публікації статті, знахідка, як кажуть вчені, введена до наукового обігу, і про неї заговорили як про світову сенсацію.

Таємниця аристократки з некрополя Скоробір

Так у чому ж полягає сенсація?

«Обидва шкіряні вироби з кургану некрополя Скоробір виконані в одній техніці й в одній майстерні. Вони не лише відрізняються від жіночого одягу, відомого у Скіфії, а й демонструють інший декоративний принцип, — зазначається в опублікованій статті Ірини Шрамко. — В їхньому оздобленні використано велику кількість дрібних скоболоподібних пластинок та особливий спосіб їхнього кріплення до основи, невідомий у скіфському світі, але досить поширений у гальштатській культурі (панівна археологічна культура Західної та Центральної Європи раннього залізного та пізнього бронзового віків, що існувала у XII-V століттях до бронзової доби. — Авт.).

Невеликі бляшечки подібного типу використовувалися винятково для оздоблення головних уборів та поясів у південно-східній альпійській зоні, тоді як у решті гальштатського світу вони слугували переважно для прикрашання возів, кімної упряжі та жіночих поясів. Тому очевидно, що південно-східна периферія Гальштату є найперспективнішим регіоном для пошуку походження нашого набору.

Шапка виконана в тій же техніці, що й пояс

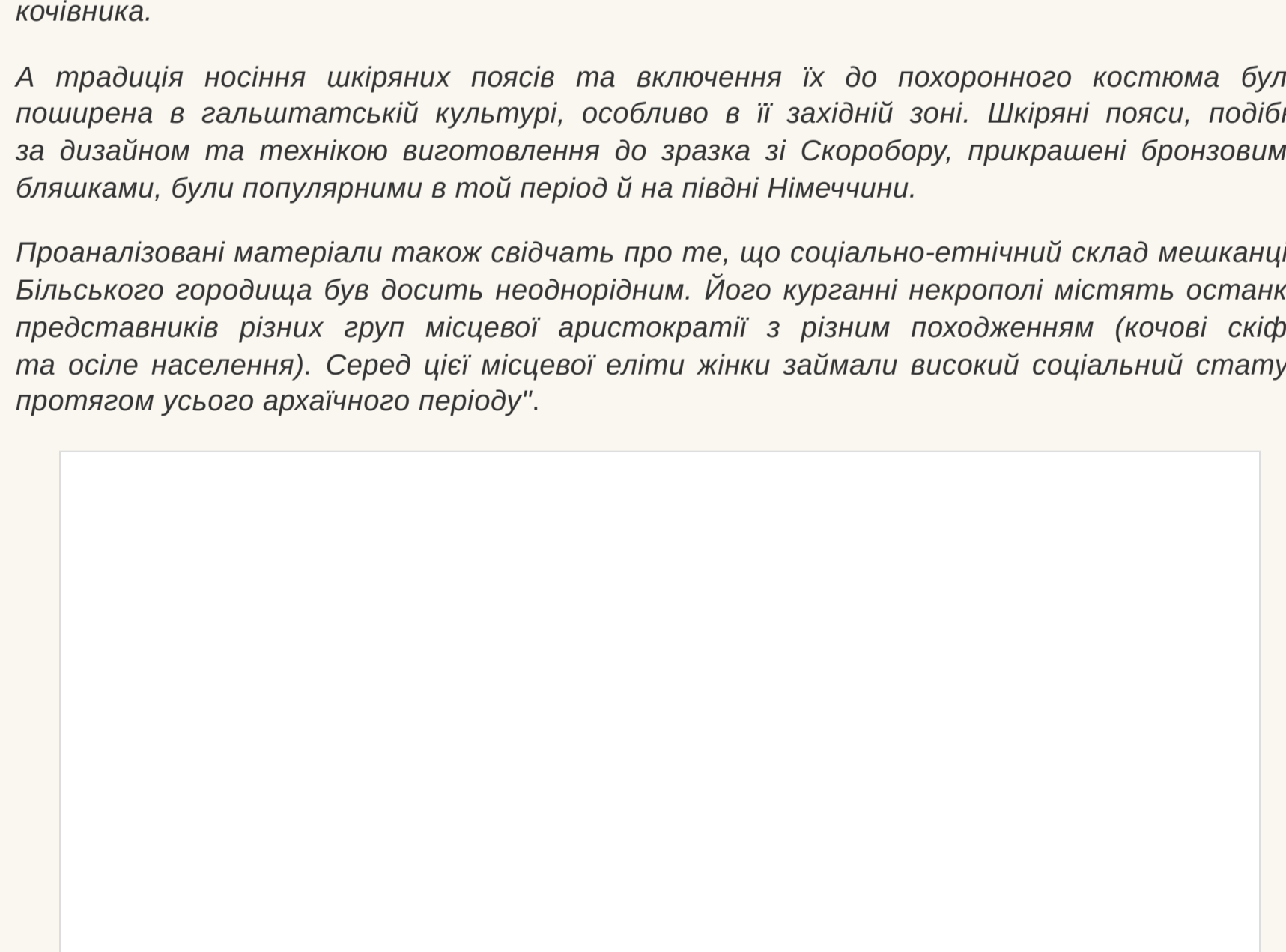
Очевидно, що жінка, похована в кургані, не належала до кочового населення, а була членом місцевої еліти, зайнятою в сакральній сфері життя ритуальних груп Лівобережжя листопу Дніпра, яка використовувала свій традиційний костюм у обрядових практиках, можливо, як сімейну реліквію свого роду».

І далі: *«Можна припустити, що молода жінка з'явилася на Більському городищі з якоюсь групою прибульців.*

Нові дані, отримані в ході вивчення знахідок, дозволяють відкинути початкову гіпотезу про те, що обидва шкіряні вироби були поясами, принесеними на Більське городище кочовим скіфом як військовій трофеї. Як елементи традиційного костюма, шкіряний одяг, прикрашений не золотом, а бронзовими бляшками, навард чи був привабив для воїна-кочівника.

А традиція носіння шкіряних поясів та включення їх до похоронного костюма була поширена в гальштатській культурі, особливо в її західній зоні. Шкіряні пояси, подібні за дизайном та технікою виготовлення до зразка зі Скоробору, шкіряні бронзовими бляшками, були популярними в той період й на півдні Німеччини.

Проаналізовані матеріали також свідчать про те, що соціально-етнічний склад мешканців Більського городища був досить неоднорідним. Його курганні некрополі містять останки представників різних груп місцевої аристократії з різним походженням (кочові скіфи та осіле населення). Серед цієї місцевої еліти жінки займали високий соціальний статус протягом усього архаїчного періоду».

Традиція носіння шкіряних поясів та включення їх до похоронного костюма була поширена в гальштатській культурі

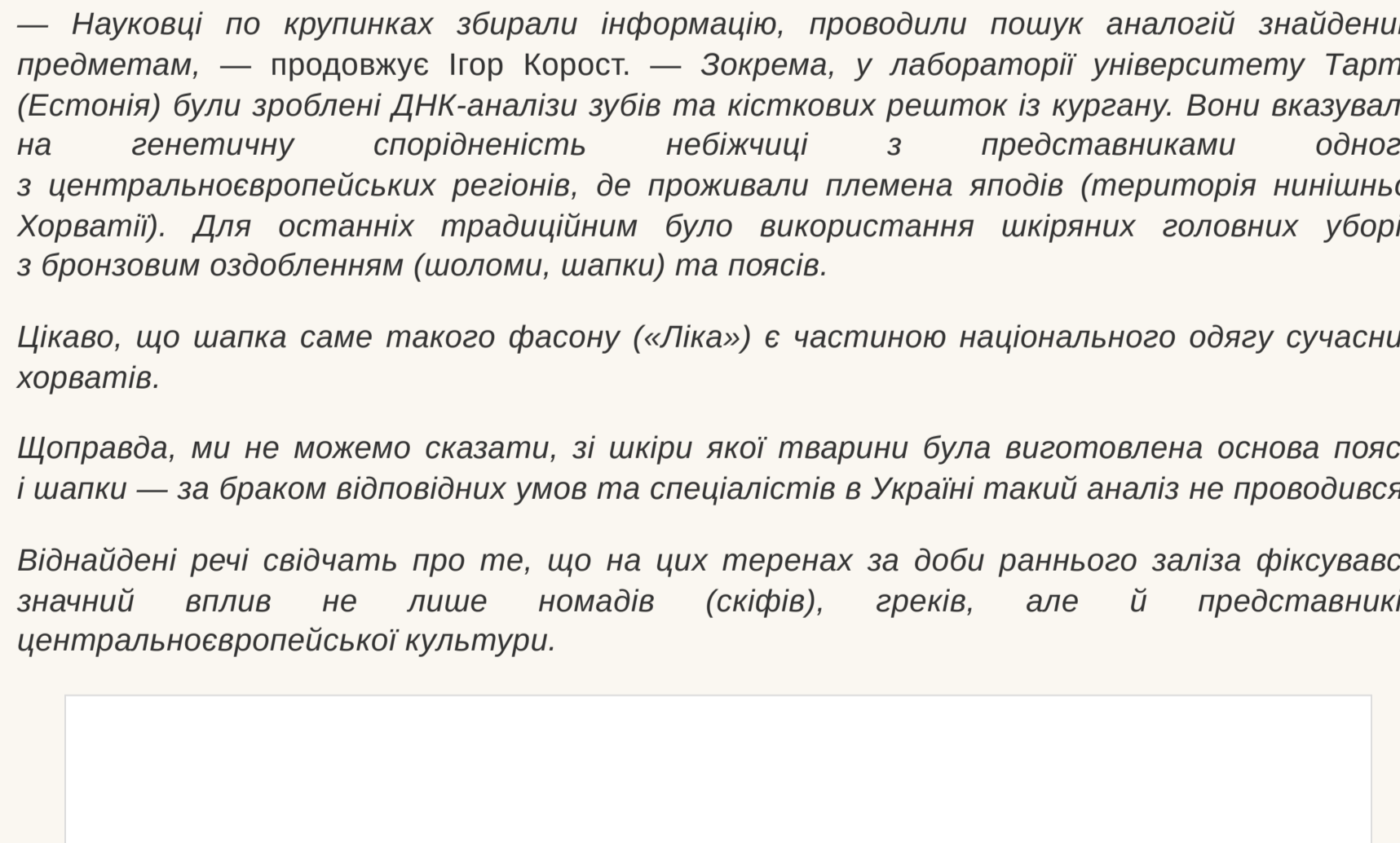
Очевидно, що жінка, похована в кургані, не належала до кочового населення, а була членом місцевої еліти, зайнятою в сакральній сфері життя ритуальних груп Лівобережжя листопу Дніпра, яка використовувала свій традиційний костюм у обрядових практиках, можливо, як сімейну реліквію свого роду».

І далі: *«Можна припустити, що молода жінка з'явилася на Більському городищі з якоюсь групою прибульців.*

Нові дані, отримані в ході вивчення знахідок, дозволяють відкинути початкову гіпотезу про те, що обидва шкіряні вироби були поясами, принесеними на Більське городище кочовим скіфом як військовій трофеї. Як елементи традиційного костюма, шкіряний одяг, прикрашений не золотом, а бронзовими бляшками, навард чи був привабив для воїна-кочівника.

А традиція носіння шкіряних поясів та включення їх до похоронного костюма була поширена в гальштатській культурі, особливо в її західній зоні. Шкіряні пояси, подібні за дизайном та технікою виготовлення до зразка зі Скоробору, шкіряні бронзовими бляшками, були популярними в той період й на півдні Німеччини.

Проаналізовані матеріали також свідчать про те, що соціально-етнічний склад мешканців Більського городища був досить неоднорідним. Його курганні некрополі містять останки представників різних груп місцевої аристократії з різним походженням (кочові скіфи та осіле населення). Серед цієї місцевої еліти жінки займали високий соціальний статус протягом усього архаїчного періоду».

Традиція носіння шкіряних поясів та включення їх до похоронного костюма була поширена в гальштатській культурі

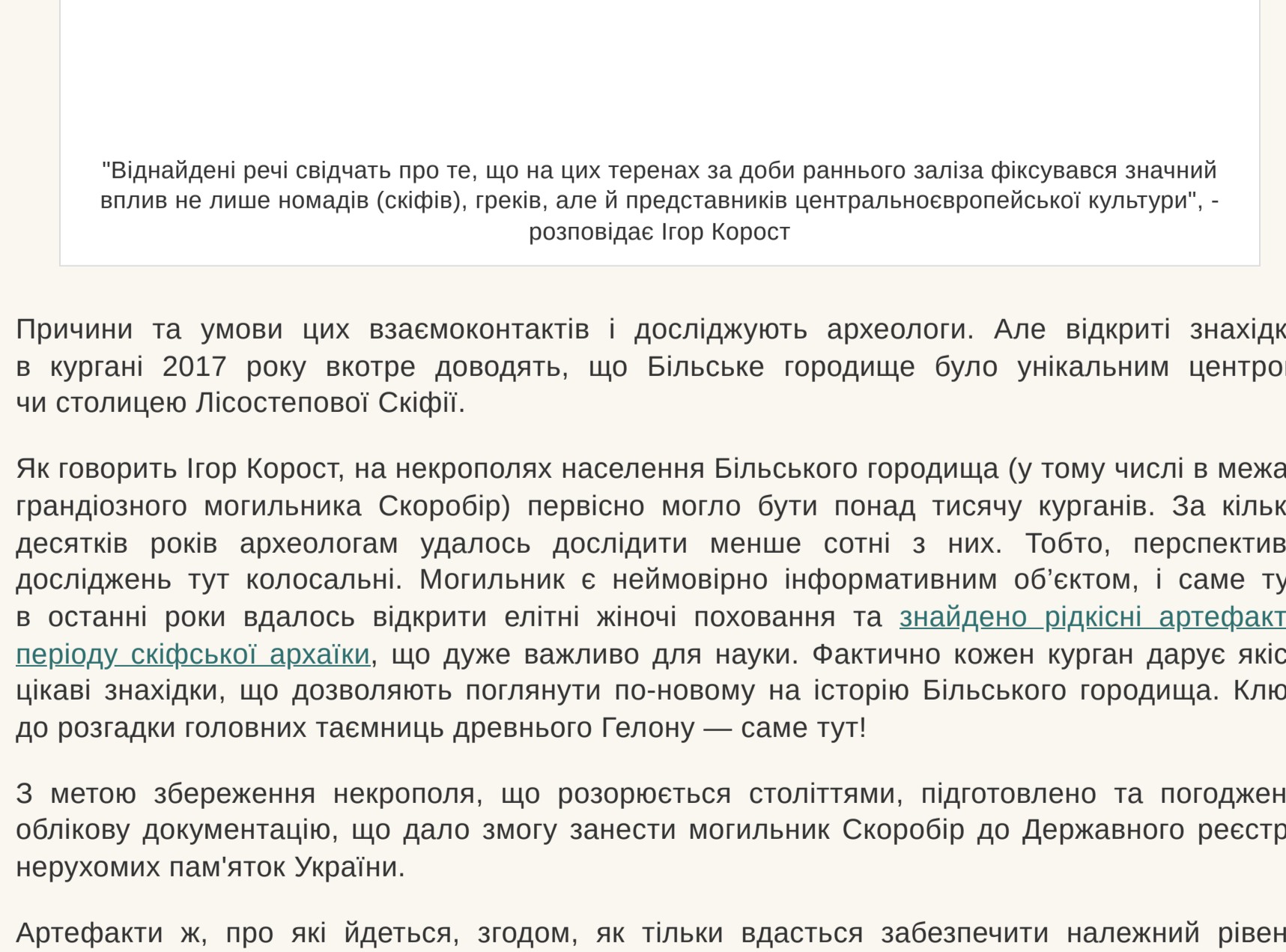
Ключ до розгадки Гелону

— *Науковці по крупицях збирали інформацію, проводили пошук аналогії знайденим предметам*, — продовжує Ігор Корост. — *Зокрема, у лабораторії університету Тарту (Естонія) були зроблені ДНК-аналіз зубів та кісткових решток із кургану. Вони вказували на генетичну спорідненість небіжцяти з предками одного з центральноевропейських регіонів, де проживали племена яловід (територією нинішньої Хорватії). Для останніх традиційним було використання шкіряних головних уборів з бронзовим оздобленням (шоломи, шапки) та поясів.*

Цікаво, що шапка саме такого фасону («Ліка») є частиною національного одягу сучасних хорватів.

Щоправда, ми не можемо сказати, зі шкіри якої тварини була виготовлена основа пояса і шапки — за браком відповідних умов та спеціалістів в Україні такий аналіз не проводився.

Віднайдені речі свідчать про те, що на цих теренах за доби раннього заліза фіксувався значний вплив не лише номадів (скіфів), греків, але й представників центральноевропейської культури.

Віднайдені речі свідчать про те, що на цих теренах за доби раннього заліза фіксувався значний вплив не лише номадів (скіфів), греків, але й представників центральноевропейської культури, - розповідає Ігор Корост

Причини та умови цих взаємодіацій і досліджують археологи. Але відкриті знахідки в кургані 2017 року вкотре доводять, що Більське городище було унікальним центром чи столицею Лісостепової Скіфії.

Як говорить Ігор Корост, на некрополях населення Більського городища (у тому числі в межах грандіозного могильника Скоробір) первісно могло бути понад тисячу курганів. За кілька десятків років археологам удалось дослідити менше сотні з них. Тобто, перспективи досліджень тут колосялими. Могильник є неймовірно інформативним об'єктом, і саме тут в останні роки вдалося відкрити елітні жіночі поховання та знайдено рідкісні артефакти періоду скіфської архайки, що дуже важливо для науки. Фактично кожен курган дарує якісь цікаві знахідки, що дозволяють поглянути по-новому на тютю Більського городища. Ключ до розгадки головних таємниць древнього Гелону — саме тут!

З метою збереження некрополя, що розорється століттями, підготовлено та погрудно облікову документацію, що дало змогу занести могильник Скоробір до державного реєстру нерухомих пам'яток України.

Артефакти ж, про які йдеться, згодом, як тільки вдасться забезпечити належний рівень безпеки та умов для експонування, будуть представлені на спеціальній виставці у Полтаві.

Раніше **начальник сектору археології Національного заповідника «Києво-Печерська лавра» Сергій Тараненко розповів цікаві моменти історії обителі, який цього року виповнює 975 років**.

“*Читайте також: Набирає в лісі пісок для домашніх потреб і знайшов тисячолітній скарб: на висотці в Києві вперше показують цю унікальну знахідку*”

Фото Історико-культурного заповідника «Більськ» та Музею археології Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна

Читайте нас у **Facebook**

1288

До змісту розділу Подібною тематикою Вибрати й та карусель CTRL+Enter

Друкувана версія

Лист редакторів

Поскаржитися

f

Поділитися

📌

Поділитися

🐦

Твітнути

ЗАРАЗ ЧИТАЮТЬ

Українцям можуть укладити вихід на пенсію: у парламенті заговорили про жорсткі умови	Терезам — «Закохані» Тельчак — «Тут Рибаківка» і шанс на успіх: Таро-пророк на 18 червня	Близькомак загрожую нервовим зрив, а Лещам не варто вигідати гроші: гороскоп на 18 червня	Пенсії з 1 липня перепадатимуть частині українців, хто отримав надбавку
--	--	---	---

Новини партнерів

Мапа сайту	Світ	Культура	Київка релігії	Історія сучасності	Іменинний день
Україна	Прова ліній	Шоу-бізнес	Люди та звірі	Наука та технології	Гороскоп
Політика	Екологія	Фурза для	Життєві історії	Курс валют	Фотопортал
Гроші	Спорт	Суспільство	25 років пологоту	Запам'яйте о Факти	Погода
Події	Футбол	Стиль життя			

© 1997–2026 «**Факти та коментарі**» | Контакт | Претензії | Служба IT | Правила користування сайтом та/або

Усі права на матеріали сайту зберігаються у відповідності до законодавства України. Матеріали під рубрикою «на теренах розкопані», «Розкопані», а також позначені символіки публікуються у власній рекламі та мають інформаційно-комерційний характер.

ПОПУЛЯРНЕ

1 Українські пенсіонери не чекатимуть на свої пенсії 40 років: суд постановив вразку у справі про скандальну постанову уряду

11 червня 2026 **12:54**

2 Археологічна сенсація: унікальні шапка та пояс скіфської доби, яким більше 2500 років, знайдені на Більському городищі

14 червня 2026 **12:24**

3 «Вона мучить мене вже багато років»: твасниця загаблї Діна Рїда, який живув виклик США і СРСР: не розкриття і через 40 років

12 червня 2026 **12:23**

4 «Я стрїяв по машинї з літеро „Z“, але вигадав, що там були цивїлини, аби тільки припинили мене катувати»: колишній полонений «Орассець» написав книгу «Орассець»

13 червня 2026 **12:26**

5 «Після вилучення „Шахматд“ з-під завалів мїя винесли десь 15 собак котів»: волонтери забили «білими кашками» допозагато постраждалим ледям

9 червня 2026 **12:24**

Тільки авторизовані користувачі

Погода

Київ

вологість:

вітер:

тиск:

Погода на 10 днів від спортк.ua

БІЛЬШЕ У РОЗДІЛІ

В Україні запустили послугу розривання шлюбу дистанційно, але розлучитися зможуть не всі охочі

18 червня 2026 **12:54**

Українцям можуть ускладнити вихід на пенсію: у парламенті заговорили про жорсткі умови

18 червня 2026 **10:01**

«Насильство категорично неприпустиме»: Мінборони анонсувало перевірки в усіх ТЦК

17 червня 2026 **19:29**

67% українців хочуть зміни Зеленого після війни — гучні дані опитування

17 червня 2026 **13:40**

Мобілізація потребує змін: Федоров жорстко розкритикував роботу ТЦК

17 червня 2026 **12:15**